

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● № 05 (3593) ●

● СЕРАДА, 13 САКАВІКА, 2019

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Родная мова — дыханне Вечнасці
Стар. 4

Эра міласэрнасці
Стар. 6

Праз танцы бачыцца душа
Стар. 7

ДЗЯРЖАВА І НАРОД

Нам ёсць пра што пагаварыць

Вялікая размова з Прэзідэнтам, што праходзіла ў Адміністрацыйным комплексе па мінскім праспекце Пераможцаў, 14, доўжылася больш за сем гадзін

Мяркую, хоць раз у жыцці кожны адчуваў вострую патрэбу выгаварыцца. Калі з блізкімі, у сям’і ёсць напруга. Калі з начальнікамі ці падначаленымі не ўсё складаецца. Калі... Жыццёвых сітуацый — мноства. Ды не заўсёды “фармат”, абставіны, месца дазваляюць узяць патрэбную танальнасць, выдзеліць час, улічыць нюансы. Размова ж і “недаспець” можа, і “пераспець”. Псіхологі між тым сцвярджаюць: шматлікіх спрэчак, міжасабовых канфліктаў, нават войнаў, многіх іншых патрасенняў можна было б пазбегнуць, калі б людзі ўмелі

гаварыць, слухаць і чуць адзін аднаго, дамаўляцца.

Мяккая сіла слова, бывае, мацней за каменныя крэпасці.

Больш за сем гадзін... Калегі на тым акцэнтуюць увагу. Доўга? Так. Нецярыпліваму школьніку, аднак, здоўжваецца і ўрок. А тым, хто ўмее слухаць і паглыбляцца ў сказанае, аналізаваць яго, суадносіць са сваімі думкамі — ці ж доўга? Калі хто не быў на мерапрыемстве ці не глядзеў, не слухаў яго анлайн, варта паглядзець хаця б фрагменты. Каб пераканацца: Прэзідэнт гаварыў, як ён часам удакладняе, шчыра й адкрыта.

БЕЛТА

І гэта вельмі падкупляе. Дарэчы, мой сябар па Ленінградскім дзяржуніверсітэце, які цяпер працуе ў Дзярждуме Расіі, вечарам скінуў невялічкае паведамленне па вайберы: усё глядзеў. І адным толькі словам, але важкім (ну школа ж, і Дума...) зрабіў трапны акцэнт: “Уражвае”.

Так, нам, хто памятае доўгія “застойныя” прамовы Леаніда Брэжнева ці “перабудовачныя” — Міхаіла Гарбачова, патрэбна ўражанне. А ў адметным грамадска-палітычным мерапрыемстве “Вялікая размова з Прэзідэнтам” важнае не толькі пра што. Важна і — як. Мы ўмем лавіць нюансы. Інфармацыйная ж і танальнасць, атмасфера ў аўдыторыі, а таксама логіка, драматургія, эмацыйная афарбоўка

ўсёй дзеі. Сучасныя тэхналогіі дазваляюць узнавіць тое, што адбывалася 1 сакавіка 2019 года ў Адміністрацыйным комплексе па праспекце Пераможцаў, 14 — гэта будынак побач з Палацам Незалежнасці. Клікніце ў інтэрнэце, калі яшчэ не ў тэме. Я ж, рыхтуючы нататкі, маю перад сабой сіцслую справаздачу калег-звяздоўцаў “Вялікая размова з Прэзідэнтам прайшла ў сталіцы” — ёсць па гэтай спасылцы: <http://zviazda.by/be/news/20190228/1551371106-vyalikaya-gazmova-z-prezidentam-proydzestu-stalicy>.

Такі фармат размовы з прадстаўнікамі СМІ, шырокай грамадскасці Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка ўпершыню выкарыстаў у 2017-м. → **Стар. 2**

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

Роднае слова ў Астане

Беларусы паўдзельнічалі ў круглым сталё, які прайшоў у ДOME дружбы ў Астане

Круглы стол прысвечаны быў Міжнароднаму дню роднай мовы — пра тое знаходзім інфармацыю з фотаздымкамі на афіцыйным сайце сталічнага акімата (у Казахстане так называюць гарвыканкамы). А заглянулі мы туды, бо ведаем: намеснікам старшыні Асамблеі народа Казахстана па Астане летась быў абраны этнічны беларус Дзмітрый Астаньковіч, кампазітар і педагог, старшыня Беларускага культурнага цэнтра “Радзіма” ў казахстанскай сталіцы. Ён, а таксама консул Амбулесады Беларусі ў Казахстане Ігар Іваноў разам са старшынямі этнакультурных аб’яднанняў, прадстаўнікамі творчай інтэлігенцыі, музычных калектываў і моладзі паўдзельнічалі ў мерапрыемстве.

Выступаючы на круглым сталё, Дзмітрый Астаньковіч згадаў, што Казахстан — шматнацыянальная дзяржава: у краіне мірна жывуць людзі больш чым 130 нацыянальнасцяў. Пры тым кожная з іх мае непаўторную духоўную й матэрыяльную культуру, сваю гісторыю, зберагае традыцыі, звычайна продкаў. І ўсе народы — раўнапраўныя, бо ў краіне праводзіцца нацыянальная палітыка, што дае ім поўнае права развіваць сваю мову, нацыянальную культуру.

Іван Іваноў

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Маленькая фея Міхаіла Панджавідзэ

Мала хто ведае, што для галоўнага рэжысэра Вялікага тэатра Беларусі адна з галоўных пастановак яго жыцця адбываецца па-за межамі тэатра, хоць і ў мінскіх дэкарацыях. Завуць яе Аляксандра.

Іван Ждановіч

Аляксандра Панджавідзэ, у адрозненне ад вядомага таты, якому 5 сакавіка споўнілася 50 гадоў, нарадзілася ў Мінску. Пяцігадовая дзяўчынка ўжо гаворыць

па-беларуску. І, безумоўна, займае важнае месца ў жыцці, а таксама і творчасці Міхаіла Аляксандравіча. Прынамсі, у невялічкім нават тэлесюжэце, які мае калегі са Сталічнага тэлебачання зрабілі з творчай сустрэчы галоўрэжа з гледачамі й прадстаўнікамі СМІ, ён згадаў і дачку Аляксандру. Журналісты казалі пра 14 пастановак опер, што здзейсніў ён з 2010 года ў Вялікім тэатры Беларусі, пра ўзнагароды, прызнанне публікі, прафесіяналаў... А для юбіляра Мінск, як бачым, стаў родным яшчэ й тым, што тут яго Сашка нарадзілася.

Прыцягненне зямлі — гэта, вядома ж, не толькі пра законы фізікі. Часцінку душы ўсе мы пакідаем там, дзе падоўгу жывем. І гэтаксама ж бярэм адтуль у дарогу з сабою тое, чым узбагаціліся. Скажам, самога Міхаіла Панджавідзэ мае калегі часам называюць між сабой “дзіцём розных народаў”, бо ён — расійскі рэжысёр, з грузінскім

прозвішчам і родавымі каранямі, жыве ў Ашхабадзе: там працаваў бацькі-музыканты. Бабуля ж, ведаю, жыла ў Крыме, і чытала малому Мішку казкі на ўкраінскай мове — то ён яе й цяпер ведае. А Сашкіна мама, салістка оперы Екацярына Галаўлёва, родавыя карані мае ў Піцеры, нарадзілася, вучылася ў Маскве. Менавіта ў Мінску, як сама лічыць, пашанцавала ёй выканаць знакавую ў кар’еры партыю Саламеі ў аднайменнай оперы Рыхарда Штрауса. Дарэчы, якраз яна, пастаўленая Міхаілам Панджавідзэ, ішла ў Вялікім у дзень яго нараджэння. “Саламею” гэты рэжысёр вялікіх маштабаў лічыць самым сур’ёзным, складаным сваім спектаклем сярод пастаўленых ім амаль за 10 гадоў у Беларусі. А Екацярына Галаўлёва ў сакавіцкім нумары часопіса “Партёр” прызнаецца на конт партыі Саламеі: “Тодзе ў 2009-м такой задачы й мары ў мяне ўвогуле не было, ды я й не ведаю, ці асмелілася б узяцца за та-

Аляксандра родам з Мінска

кую працу. Тое, што яна атрымалася, гэта, вядома, вялікае шчасце для мяне”.

Калі мы рыхтавалі вялікае інтэрв’ю з Міхаілам Панджавідзэ для часопіса “Беларусь. Belarus” (гл.: “Свой сярод сваіх” — № 1, 2019; ёсць у інтэрнэце), ён сказаў: сваёй Кацяй, яе працай у “Саламеі” ганарыцца. Што ўсё вакальна было выдатна зроблена, і нягледзячы на шматлікія штодзённыя рэпетыцыі не сапсаваўся ў яе голас, і гук застаецца свежым. → **Стар. 8**

ISSN 0439-3619

9 770439 361003 1 9 0 0 5

Нам ёсць пра што пагаварыць

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

Сёлета ў вялікай зале было больш за 200 вядомых у краіне людзей, прадстаўнікоў замежных СМІ. Мы бачылі дзеячаў культуры, мастацтва, падключаліся да размовы палітолагі, эканамісты, работнікі рэальнага сектара эканомікі. Былі прадстаўнікі грамадскіх аб'яднанняў і канфесій. Як бачым, Вялікая размова — запатрабаваная ў сённяшняй беларускай рэальнасці. Больш за тое: свае пытанні, прапановы кіраўніку беларускай дзяржавы можа цяпер падаваць кожны: пра тое напярэдадні абвешчалі СМІ, а прадстаўнік БелТА пад час размовы інфармаваў, якія асноўныя пытанні паступаюць “ад народа” праз арганізатараў мерапрыемства. Былі й звароты ад замежных грамадзян і, пэўна ж, беларусаў замежжа. Бо, як вядома, да таго, што дзеецца на Бацькаўшчыне, нашы супляменнікі ў свеце праяўляюць велізарны інтарэс. У прыватнасці, сябры рэдакцыі з эстонскай Нарвы Людміла Аннус і Віктар Байкачоў адгукнуліся на Вялікую размову ды скінулі і спасылкі на замежныя СМІ, якія па-рознаму каментуюць падзею ў Беларусі. Што да зваротаў, то іх, заявіла днямі карэспандэнту БелТА кіраўнік Адміністрацыі Наталля Качанава, у час падрыхтоўкі і правядзення мерапрыемства “Вялікая размова з Прэзідэнтам” паступіла каля дзвюх з паловай тысяч. Як ідзе праца з імі — чытайце пад рубрыкай “Са стужкі навін” у гэтым нумары газеты.

Пераказваць, пра што гаварылася пад час Вялікай размовы, а тым больш як — няўдзячная справа, і я за гэта не бяруся. Згадаю толькі некаторыя асноўныя тэмы, пытанні, якія абмяркоўваліся. Цікава прыслухацца да ўступнага слова кіраўніка дзяржавы. Ён акрэсліў “дыскусійнае поле” так: у размове належыць даць аб’ектыўную ацэнку ў дачыненні да самых гучных тэм, якія асабліва хваляюць грамадства. Удакладніў: усё, што прагучыць у зале, стане асновай для падрыхтоўкі штогадовага Паслання Прэзідэнта беларускаму народу і Парламенту. Так што працяг у такой размовы — ужо на ўзроўні рашэнняў, даручэнняў, спраў — будзе.

Яшчэ Прэзідэнт падкрэсліў, што, нягледзячы на моцнае развіццё медыйнай прасторы, цяпер адчуваецца дэфіцыт кантэнт, які б карыстаўся абсалютным даверам аўдыторыі. На жаль, такому недаверу спрыяюць фэйкавыя навіны. “Яны імгненна распаўсюджваюцца, захопліваюць аўдыторыю, бударажаць думкі, — лічыць кіраўнік дзяржавы. — Потым, вядома ж, абвясняюцца, але градус напружання ў грамадстве не падае. І вы ведаеце, што там, дзе размова

БЕЛТА

ідзе пра вялікую палітыку, небяспека ад падобнага роду інфармацыйных укідаў павялічваецца шматкроць”.

Таму ў інфасвеце, заражаным вірусамі фэйкаў, падвышаецца роля тых выданняў і журналістаў, якія захоўваюць законы прафесійнай этыкі, нормы маралі, павяжаюць сваю аўдыторыю ды імкнуча працаваць з дакладнымі фактамі, максімальна аб’ектыўна. Такіх, праўда, усё менш, але яны ў нас ёсць, сказаў Аляксандр Лукашэнка. Ён жа выказаў жаданне, каб і СМІ, якія па-

зіцыянуюць сябе як незалежныя, і эксперты, што ацэньваюць падзеі ды ствараюць пэўны фон іх успрымання, адчувалі мяжу дапушчальнага. Тую мяжу, за якой парушаецца раўнавага ў грамадстве. Разумелі адказнасць за кожнае сказанае слова: “Таму што мір і парадак у краіне не вартыя прафесійных амбіцый”.

Прэзідэнт нагадаў: знешняя палітыка Беларусі праводзіцца выключна ў інтарэсах забеспячэння бяспекі й захавання міра на Зямлі: “Мы супраць любых праяў агрэсіі — як ваеннай, так і інфармацыйнай. Але па перыметры нашай мяжы ўзнікаюць новыя кропкі напружанасці. Дагаворы, якія забяспечвалі баланс ваенных сіл на планеце, разыходзяцца па швах. У разгары — новая гонка ўзбраенняў. Ды варта нам адраагаваць на сучасныя выклікі, зрабіць крок у напрамку ўласнай ваеннай магутнасці, як адразу пачынаюцца хваляванні, як у міжнародных палітычных колах, так і на прасторах інтэрнэту”.

Шмат увагі надавалася пад час Вялікай размовы ўзаемастанкам з Расіяй і Еўрасаюзам, сітуацыі ва Украіне. Гаварылі пра Крым, пра будаўніцтва Саюзнай дзяржавы. Аргументавана і з моцным эмацыйным пасылам прагучала думка: Беларусь ніколі не была нахлебнікам у Расіі ды й не будзе. Абмяркоўваліся перспектывы кітайска-беларускай супрацы, фармат “Хельсінкі-2”, які гатова развіваць Беларусь на карысць еўрапейскай бяспекі. Гаварылі пра бізнес, прадпрыемальніцтва, якому, адзначалася, свабоды прадастаўлена нават больш, чым у іншых краінах. І пра новую Канстытуцыю, і пра механізмы перадачы ўлады, і пра моўныя пытанні. Яшчэ — пра тое, як важна, каб жанчыны беларускія нараджалі больш дзяцей, пра беспрэцэдэнтныя меры па падтрымцы сям’і, якія мяркуецца прадпрыняць.

Вялікая размова мае шырокі розгалас. І ў пару вяснову хочацца з надзеяй думаць: што пасеяна словамі — тое справамі прарасце.

Іван Ждановіч

ТРАДЫЦЫ

У авангардзе — “Белая Русь”

Святочны канцэрт, прысвечаны Дню абаронцаў Айчыны, адбыўся ў Доме дружбы народаў Самарскай вобласці па ініцыятыве тамтэйшай маладой беларускай суполкі

Хоць ужо больш за чвэрць стагоддзя няма Савецкага Саюза, ды жыццёвыя традыцыі ўшанавання мужчын, абаронцаў Айчыны як у Расіі, так і ў Беларусі. Асабліва ж іх шануюць тыя, хто сам насіў ці носіць пагонны. Сярод такіх — актывісты Самарскай абласной арганізацыі па захаванні і развіцці культуры беларускага народа “Белая Русь”. У прыватнасці, кіраўнік суполкі Алег Ксяндзоў, які мае глыбокія беларускія родавыя карані, нарадзіўся ў Дрэздэне (ГДР), у сям’і вайскоўца. У 1972 годзе закончыў 21-ю мінскую школу, потым — Кастрамское Вышэйшае ваеннае каманднае вучылішча хімічнай абароны (1976). Служыў на розных пасадах у Беларусі, Венгрыі, закончыў Ваенную акадэмію хімабароны (1987). У 1986-м удзельнічаў у ліквідацыі аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Воінскую службу, палкоўнікам ужо, завяршаў

у Прыволжскім рэгіянальным цэнтры Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Расіі. У актыве суполкі таксама Сяргей Валашчык — ён закончыў Тульскае ваенна-будаўнічае вучылішча (1986), служыў у Прыволжскай ваеннай акрузе. Таму й зразумела, чаму менавіта суполка “Белая Русь” ладзіла 21 лютага святочны канцэрт у Доме дружбы народаў Самарскай вобласці.

Святочную імпрэзу адкрывалі кіраўнік суполкі “Белая Русь” Алег

Алег Ксяндзоў (другі справа) і яго сябры ў святочны дзень

Ксяндзоў і намеснік дырэктара ДДН Пётр Сучкоў. Канцэрт пачаўся з выступу ансамбля беларускай песні “Белая Русь”, у праграме паўдзельнічалі тры творчыя калектывы Дома культуры “Заря”, клуб аўтарскай песні “Жигулі”, клуб “Патрыот” ды іншыя. Маладыя хлопцы з ліцэя “Созвездие” пранікнёна спявалі песню Алега Газманова “Офицеры”, якую ўсе слухалі стоячы. А напрыканцы гурт “Белая Русь” выканаў беларускую песню “Мы вам жадаем”. Да віншаванняў далучыліся кіраўнікі нацыянальна-культурных арганізацый Самарскай вобласці, якія былі на свяце.

23 лютага супрацоўнікі Дома дружбы народаў, старшыні, актывісты нацыянальна-культурных аб’яднанняў паўдзельнічалі ў цырымоніі ўскладання вянок і кветак да гарэльефа “Скорбящей Матери-Родине” ў гонар дня вайсковай славы — Дня абаронцы Айчыны. Яны прайшлі пад сцягамі Самарскай вобласці, Дома дружбы народаў і Саюза народаў Самарскай вобласці.

Алесь Мурочак

СА СТУЖКІ НАВІН

Улада слухае і чуе

Каля 2,5 тысячы зваротаў паступіла на імя кіраўніка беларускай дзяржавы ў час падрыхтоўкі і правядзення “Вялікай размовы з Прэзідэнтам”. Аляксандр Лукашэнка даручыў іх разгляд узяць на асаблівы кантроль у Адміністрацыі Прэзідэнта. Як паведаміла карэспандэнту БелТА кіраўнік Адміністрацыі Наталля Качанава, цяпер усе звароты, што паступілі, сістэматызаваны. Як і сказаў Прэзідэнт, ніводнае пытанне ўжо не застаецца без разгляду і адказу. Да таго ж пытанні, якія маюць маштабны характар, будуць асветлены і ў Пасланні Прэзідэнта беларускаму народу і Нацыянальнаму сходу.

БЕЛТА

Што хвалюе грамадзян Беларусі? У шэрагу найбольш актуальных і надзённых — пытанні ўзроўню зарплат, пенсійнага забеспячэння, пашырэння магчымасцяў выкарыстання сямейнага капіталу, прадастаўлення льгот асобным катэгорыям грамадзян, будаўніцтва жылля з дзяржпадтрымкай, кампенсацыі грашовых укладаў савецкага перыяду. Людзі сігналізуюць пра адсутнасць дзейсных мер, скіраваных на дынамічнае, раўнамернае развіццё рэгіёнаў. Дзейнасці праваахоўных органаў тычыцца прыкладна 10 працэнтаў зваротаў. Шэраг іх маюць асабісты характар, многія паступілі з-за мяжы. У большасці з іх пазітыўна ацэньваецца знешняя і ўнутраная палітыка, якую праводзіць кіраўнік беларускай дзяржавы.

Дом як экспартны тавар

Філіял “Домабудаванне” Шклоўскага завода газетнай паперы мае намер выйсці са сваёй прадукцыяй на рынак Германіі. Адною з тамтэйшых кампаній ужо адгрузілі пілотны дом, у якім спалучаны каркасна-сценавыя панэлі з панэлямі пе-

EXPORT.BY

ракрыцця з клеенага бруса. На прадпрыемстве патлумачылі: гэта новы праект модульнага дома, у якім улічаны і пажаданыя нямецкіх партнёраў. Галоўныя элементы дома вырабляюцца на заводзе, таму на месцы будаўніцтва застаецца толькі зрабіць іх мантаж.

Прадпрыемства прадаўжае актыўнае супрацоўніцтва з Францыяй: летась туды рэалізавалі беларускіх дамоў на 649 тыс. еўра, сёлета ўжо ёсць кантракт на 1 млн еўра. А ў суседнюю Літву “Домабудаванне” прадае летнія садовыя домкі.

Дрэвы — сімвалы сям’і

Сімволіка дрэва ў беларускай культуры — шматзначная. У Гомелі ж памятаюць пра такое глыбокае паняцце, як родавае дрэва. Там гэтай вясной закладуць цэлы Парк сямейных дрэў, плошчай не менш за 5 га. Пра тое паведаміў старшыня Гомельскага аблкамтэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Андрэй Сушчэвіч. Парк будзе ў раёне возера Бурое Балота, структуру будучай зялёнай зоны прадумваюць студэнты Беларускага дзяржуніверсітэта транспарту, а канцэпцыю яго далейшага функцыянавання распрацуе Гомельскі гарвыканкам.

Падрыхтаваў Іван Ждановіч — паводле матэрыялаў БелТА

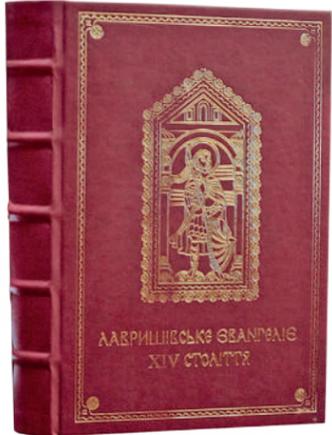
ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Лаўрышаўскі скарб

Найважнейшай святыняй беларусаў называе гэты ўнікальны рукапісны помнік намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алесь Суша

Вялікае з нашай духоўнай, культурнай спадчыны, на жаль, не заўсёды бачыцца з адлегласці. Многае ў далечы гадоў, стагоддзяў згубілася, выкрадзена, страчана незваротна. Як згадваем усходнеўрапейскага першадрукара Францыска Скарыну ды выдадзеныя ім кнігі, то свядомасцю даводзіцца паглыбляцца гадоў на 500 таму. А ўявім сабе: Лаўрышаўскае Евангелле — яшчэ больш аддалены ад нас па часе стварэння рарытэт. Гэта рукапісны помнік кніжнай культуры XIII — XIV стагоддзяў. Ацалеў! Хоць па зямлі нашай з тае пары пракаціліся дзясяткі войнаў, сотні пажараў... Ці мала што магло здарыцца са скарбам, нават гэты яго вельмі берагуць! Таму гэта — сапраўды знакавая падзея: прэзентацыя ды ўрачыстая перадача ў дар Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі факсімільнага выдання Лаўрышаўскага Евангелля. Тое адбылося ў першы дзень календарнай вясны ў Музеі кнігі НББ.

Святыня створана была для праваслаўнага Лаўрышаўскага мужчынскага манастыра пад На-

Вокладка факсімільнага выдання

ваградкам у ранні перыяд гісторыі Вялікага Княства Літоўскага. Пра тое сведчаць укладныя (дарччя) запісы, змешчаныя ў самой кнізе. А вёска Лаўрышава жывая па сёння, гэта ў Шчорсаўскім сельсавеце, на Гродзеншчыне. Там быў Свята-Елісееўскі Лаўрышаўскі мужчынскі манастыр, адзін з найстародаўніх у Беларусі. На былой яго тэрыторыі ў 2015-м праходзілі археалагічныя раскопкі, былі цікавыя знаходкі. Само ж Лаўрышаўскае Евангелле

пакінула тэя мясціны яшчэ ў XIX стагоддзі, калі Беларусь была ў складзе Расійскай імперыі — кнігу вывезлі ў польскі Кракаў. Там і цяпер захоўваецца: у Бібліятэцы князёў Чартарыйскіх.

Чым адметны скарб? Акрамя тэксту Евангелля, кніга мае гожае мастацкае аздабленне: ілюстравана мініяцюрамі, пераплёт упрыгожаны каштоўнымі камянямі й фігурнай металічнай пласцінай з выявай святога воіна (магчыма, князя Войшкалка). На прэзентацыі факсімільнага выдання намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Алесь Суша казаў, што летась меў магчымасць папрацаваць з самім рукапісным помнікам. І таму ён з упэўненасцю кажа: гэта — адна з найважнейшых святыняў беларусаў. Каштоўны рукапіс, які з'яўляецца супольнай гістарычнай каштоўнасцю Беларусі, Літвы, Польшчы й Украіны, дзякуючы факсімільнаму ўзнаўленню дасяжны даследчыкам, аматарам беларускай даўніны. Факсімільнае выданне выйшла ў канцы 2018 года ў кіеўскім выдавецтве "Городец" ва Украіне.

Рыгор Гарэшка

ЖЫВАЯ СПАДЧЫНА

Вячоркі ў музеі

Лявон Целеш

Мікола Котаў з гуртом "Суседзі"

Імпрэза ў фальклорным стылі прайшла ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры

Там зладзілі свята "Запрашаем на вячоркі ў хату спадара Міколы Котава і спадарыні Кацярыны Пяршлевіч". Мікола Конанавіч сам запрасіў мяне на імпрэзу ў тэлефоннай размове. Харэограф, мастацкага кіраўніка Тэатра фальклору "Матуліна хата" завочна даўно ведаю, таму з радасцю пагадзіўся.

Вячоркаўцаў вітала Эліна Свірыдовіч, загадчыца навукова-асветніцкага аддзела музея. Затым і самі самадзейныя артысты ўзялі слова: спявалі, танцавалі, жартавалі. То былі ўдзельнікі народнага ансамбля "Суседзі" з вёскі Прылепы, што ў Смалевіцкім раёне (мастацкі кіраўнік Марыя Гулевіч) ды мінскія артысты з Тэатра фальклору "Матуліна хата". Жавы, вясёлы Мікола Котаў як знітоўваў нумары ў адзіную дзею. Мы даведаліся: артысты "Суседзяў", у нацыянальных строях, не выпадкова такую назву гурту падабралі. Яны — уладжэнцы адселеных пасля Чарнобыльскай бяды вёсак Нараўлянскага раёна. У Прылепах знайшлі сваю другую малую радзіму, стварылі творчы калек-

тыў. Хораша гучалі ў іх выкананні народныя песні "Цячэ вада ў ярк", "Прымакі", быў і танец "Бульба". З салістаў адзначым Кацярыну Пяршлевіч, сясцёр Альвіру й Тацяну Корбут.

На "біс" пайшла песня Міколы Котава "Дранкі-бульбянікі". Сам ён, амаль 78-гадовы, у падтанцоўцы некалькі разоў зрабіў шпагат! Трымае сябе Мікалай Конанавіч, ведаю, спецыяльнымі практыкаваннямі, не патураючы ўласнай ляноце, у добрай фізічнай форме. Таксама ўжо маючы немаладыя гады за плячымі, я магу сцвярджаць: рэдка сустранеш чалавека з такой вытрымкай, загартаванасцю, любоўю да народнага мастацтва.

Прыемна было бачыць на музейных вячорках і спонсараў, якія дапамагаюць самадзейным артыстам здзяйсняць свае творчыя задумы, быць запатрабаванымі: гэта Валеры Сарока, Алег Курчэўскі, Францішак Жылка. Тым светлым людзям, што самі атрымліваюць немалую асалоду ад народнага мастацтва, Мікола Котаў шчыра дзякаваў за дапамогу. А напрыканцы вячорак у фае музея артысты разам з глядачамі зладзілі святочны карагод.

Лявон Целеш

Тытульная старонка

Фрагмент Евангелля

КОНКУРСЫ

Юбілей запомніцца музыкай

Магілёўская гімназія-каледж мастацтваў асаблівым чынам адзначыла 100-годдзе: зладзіла першы міжнародны конкурс музыкантаў "Магілёўскія найгрышы"

Можна, святкуючы юбілей, запрасіць гасцей на вялікі банкет. Аднак ці ж гэта крэатыўна? У нашай гімназіі-каледжы мастацтваў вырашылі ўпершыню арганізаваць конкурс юных музыкантаў. Так 23 і 24 лютага вядомая ў рэгіёне навучальна-культурная ўстанова стала домам для ўдзельнікаў, а таксама іх педагогаў, бацькоў, гледачоў — усіх гасцей адкрытага конкурсу выканаўцаў на баяне й акардэоне "Магілёўскія найгрышы". Падзея адкрывала шэраг імпрэзаў, прысвечаных юбілею.

Такім чынам, конкурс — першы! Мы не імкнуліся неяк спецыяльна завабіць удзельнікаў, зрабіць яго маштабным. Аднак ажно 100 юных выканаўцаў з 26 музычных навучальных устаноў

Беларусі, Літвы, Латвіі з'ехаліся ў Магілёў. Паказалі здольнасці свае, іншых паглядзелі-паслухалі ды зрабілі пэўныя высновы. Былі на конкурсе намінацыі "Баян" і "Акардэон" у шасці ўзроставых катэгорыях: ад 7–9 гадовых пачаткоўцаў да тых, хто ўжо на III–IV курсах каледжа.

У калідорах і класах — шматлюдна. І шматгучна: удзельнікі паўтараюць конкурсныя творы. Бацькі нервуюцца, педагогі хваляюцца — зразумелая рэч. У журы, якое ўзначаліў старшыня Асацыяцыі беларускіх баяністаў і акардэаністаў, заслужаны артыст Беларусі, прафесар Беларускай дзяржакадэміі музыкі Мікалай Сеўрукоў, увайшлі вядомыя музыканты й педагогі. Былі ў журы віцэ-прэзідэнт Міжнароднай асацыяцыі музычных школ "Соп Апіта", сябар Міжнароднай канфедэрацыі акардэаністаў (СІА) Сподрыс Качанс (Латвія), загадчык кафедры баяна й акардэона БДАМ, дацэнт Аляксандр Шувалаў, загадчыца аддзела акардэона Новавільнюскай музычнай школы

Алена Бярэзіна (Літва), мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Смаленскага рускага народнага аркестра імя В. П. Дуброўскага Ігар Каждан (Расія), загадчык кафедры музыкі ды эстэтычнай адукацыі Магілёўскага дзяржуніверсітэта імя А. Куляшова, дацэнт Пётр Забелаў. Потым яны адзначалі: узровень падрыхтоўкі многіх выканаўцаў быў высокі. Канкурэнцыя! Выбраць лепшых аказалася няпроста.

Два Гран-пры конкурсу засталіся ў Магілёве. У намінацыі "Акардэон" перамагла Ульяна Астаньковіч, навучэнка Магілёўскай гімназіі-каледжа мастацтваў (выкладчыца Раіса Сінялобава), у намінацыі "Баян" — Канстанцін Масяёнак, навучэнец дзіцячай школы мастацтваў № 3 імя М. М. Салдагава (выкладчык Канстанцін Забелаў). Іншыя ўдзельнікі ўдастоены ганаровых званняў лаўрэатаў і дыпламантаў, усім уручаны памятныя пернікі з сімволікай конкурсу. Члены журы адзначылі высокі ўзровень як арганізацыі конкурсу, так і выка-

Ульяна Астаньковіч са сваёй выкладчыцай і членамі журы

нальніцкага майстэрства ўдзельнікаў. Усіх кранула цёплая атмасфера, якая панавала на конкурсе, хоць і не без духу суперніцтва сярод канкурсантаў, не без дэбатаў у шэрагах журы. "Узровень арганізацыі першага для гімназіі-каледжа конкурсу вельмі высокі, — лічыць Сподрыс Качанс. — І гэта — сведчанне прафесійнасці ўсяго педаклектыву". Ганаровы госьць з Латвіі ўпэўнены, што ў конкурсу ёсць вельмі добрая будучыня, што ён адкрые новыя

таленты, а геаграфія ўдзельнікаў будзе пашырацца.

Два дні наша гімназія-каледж мастацтваў жыла ў напружаным рытме конкурсу, які стаў не проста спарборніцтвам яркіх талентаў, але й вялікім святам музыкі, якое, спадзяюся, будзе мець працяг.

Наталля Курыла, намесніца дырэктара Магілёўскай гімназіі-каледжа па выхаваўчай рабоце

Родная мова — дыханне Вечнасці

Цэлы марафон імпрэзаў да Міжнароднага дня роднай мовы правялі беларусы Самарскай вобласці

Мова — як паветра: ім дышаеш кожны дзень і не задумваешся, наколькі яно важнае. “Родная мова, якую мы чуем ад нараджэння, накладвае пэўны адбітак на розум, душу, надзяляе нас адметным светаўспрыманням, — разважае прэзідэнт Самарскай абласной арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” Ірына Глушкая. — І нездарма ж у моманты асаблівага напружання, у экстрэмальных сітуацыях многія пачынаюць думаць менавіта на роднай мове, нават калі ў штодзённым жыцці яе і не выкарыстоўваюць. Я нарадзілася ў Беларусі, але мову беларускую люблю, ведаю. Летам 2017-га прайшла моўны спецкурс на базе РІВШ у Мінску. Не забываць родную мову вельмі важна тым, хто жыве далёка ад сваёй гістарычнай радзімы”.

Штогод беларусы вобласці праводзяць імпрэзы да Дня роднай мовы. Актывісты мо-

Яна Стрынакова вельмі эмацыйна прачытала верш класіка беларускай літаратуры Янкі Купалы “Спадчына”

ладзевага аддзялення суполкі, якім кіруе Юлія Цяплянская, на пачатку года падвялі вынікі леташняй працы, а ў планах надалі ўвагу й моўным пытанням. Спланавалі Тызень роднай мовы, пад час якога сустрэкалі ў сябе навучэнцаў тых навучаль-

ных устаноў, з якімі беларуская суполка ў партнёрстве. Скажам, для гімназістаў 2-й гімназіі зладзілі экскурсію па Доме дружбы народаў вобласці. Было знаёмства з рознымі культурамі ды іх прадстаўнікамі, квэст-гульня — цікавае далучэнне да мо-

вы беларусаў, нашага алфавіта. Гімназістам спадабалася выстава твораў класікаў беларускай літаратуры, а на ўроку яны вывучылі словы “мама”, “тата”, “дружба”, “перамога”, прывітанні й пажаданні па-беларуску.

У Дзень роднай мовы самарскія беларусы паўдзельнічалі ў шматнацыянальнай канцэртнай праграме. Актывістка моладзевага аддзялення суполкі Яна Стрынакова хораша прачытала верш Янкі Купалы “Спадчына”. Потым Яна з Уладзімірам Глушавым у офісе самарскіх беларусаў сустрэкалі навучэнцаў 124-й школы, развучылі з імі беларускія прыказкі, прымаўкі, знаёмлілі іх з творамі беларускіх пісьменнікаў. Згаданая школа — даўні, надзейны партнёр абласной суполкі беларусаў.

Будзем шчырымі: далёка не ўсе беларусы “сябруюць” з моваю сваіх бацькоў, дзядоў, прадзедаў. Калі вялася падрыхтоўка да Дня роднай мовы, я знайшоў важную інфармацыю:

такія дні пачалі святкавацца ў Беларусі рознымі дзяржуставамі толькі з 2009 года. Менавіта тады камісія ААН па пытаннях адукацыі, навукі й культуры палічыла, што беларуская мова таксама знаходзіцца пад пагрозай знікнення. А ў дадзеным выпадку лепш за ўсё пачынаць з сябе. На жаль, так не заўсёды атрымліваецца. Скажам, у Расіі такая карціна: паводле дадзеных Усерасійскага перапісу 2010 года ў краіне жыве больш за 500 тыс. беларусаў і выхадцаў з Беларусі, але толькі 173 980 чалавек пазначылі сябе як носьбітаў беларускай мовы. А калі мы, беларусы, родную мову ў сабе не нясем, то хто ж яе нам “прынясе”? Цікава, якія карэктывы ўнясе Усерасійскі перапіс-2020? На мой погляд, тое будзе залежыць ужо ад сённяшніх нашых карэктываў ва ўласнай нацыянальнай самасвядомасці, паважання супляменнікі.

Мікалай Бойка, г. Самара

Мікалаеўскія рамантыкі

Песімістам здаецца, што беларуская мова паступова знікне з ужытку. Аднак беларусы Мікалаева спрыюць яе пашырэнню і ва Украіне.

Аднымі з першых сёлетню імпрэзу ў беларускіх суполках замежжа, прысвечаную Дню роднай мовы, зладзілі сябры Мікалаеўскага абласнога нацыянальна-культурнага таварыства беларусаў “Голас Радзімы”. “Правялі 16.02.2019 цікавае мерапрыемства, — паведаміла ў рэдакцыю кіраўніца суполкі Таццяна Дзяменнікава”.

У яе самой шмат спраў і па асноўнай працы: ураджэнка вёскі Сіманавічы Глушка раёна Гомельшчыны — намесніца начальніка ўпраўлення па пытаннях рынкавых адносін у Дэпартаменце эканамічнага развіцця й рэгіянальнай палітыкі Мікалаеўскай аблдзяржадміністрацыі. Няма ёй калі апісваць, як усё прайшло. Скінула нам па элпошце сцэнар свята, фотаздымкі, спасылкі на інтэрнэт-рэсурсы, што на падзею адгукнуліся. А гэта тэлеканал “Миколаїв”, інтэрнэт-газета “Новости N”. І яшчэ на інтэрнэт-форуме “Мелочи жизни” дабрадзеі пад нікам “Юный натуралист” свае нататкі пакінуў. Здрава: розгалас пайшоў. Каму цікава — паглядзіце.

У невялічкім тэлесюжэце ў блоку навін тэлеканала “Миколаїв” Таццяна Дзяменнікава па-ўкраінску расказвае пра імпрэзу. Яе дапаўняе Галіна Міняйла, таксама родам з Беларусі. З закадравага каментарна вынікае: у 18 гадоў прыехала беларуска ў Адэсу, “і там сустрэла свайго чоловіка”, а ў 21 — пасялілася ў Мікалаеве. “Нас тут многа!” —

Прыемна бачыць у аформленні стэнда нашу газету

удакладняе Галіна, спявачка гурта “Родныя напевы”. Далей журналісты прыводзяць лічбы, якія пацвярджаюць: звыш 275 тысяч беларусаў жыве на Украіне, на Мікалаеўшчыне ж нашых суродзічаў — каля 9 тысяч.

Свята было зладжана ў Цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя Марка Крапіўніцкага, дзе залу аформілі ў нацыянальным стылі. На выставе пра Беларусь, там жа аформленай, прыемна бачыць (ёсць фотаздымкі) нумары газеты “Голас Радзімы”. Важкі аргумент за тое, каб газета й надалей выдавалася і ў друкаваным, папяровым фармаце, а не толькі ў электронным: бо сайты ж такую выставу не ўпрыгожаць. Газета яскрава сведчыць, што Бацькаўшчына зацікаўлена ў пашырэнні беларускай прысутнасці ў свеце, увазе да сваёй дыяспары. А на свяце ў Мікалаеве сярод іншых тое бачылі й ганаровыя госці: прадстаўнікі ўпраўлення нацыянальнасцяў і рэлігій абласной дзяржадміністрацыі, дэпутацкага корпуса Мікалаеўскага гарсавета і аблсавета, кіраўнікі Савета нацыянальных таварыстваў вобласці, абласной арганізацыі Нацыянальнага Саюза пісьменнікаў Украіны. Сама ж літаратурна-музычная кампазіцыя “Родная мова — цудоўная мова” ўключала з густам падабраныя вершы, песні беларускія, суправаджалася адпаведнай музыкой, была зроблена з выкарыстаннем сучасных мультымедыяных сродкаў. І ўсе, хто выступаў, былі ў прыгожых нацыянальных касцюмах.

Янка Яцкевіч

Мікалаеўскія беларусы на Святочнай імпрэзе

У Клайпедзе, пры моры-вадзе

Маракі-беларусы ў літоўскім горадзе памятаюць пра зямлю продкаў, не забываюць іх мову і ўжо ствараюць свой музей

Шэраг цікавых імпрэзаў зладзілі актывісты беларускай суполкі “Крыніца” з Клайпеды ў пару, калі адзначаўся Дзень роднай мовы — у пяты ўжо раз. 21 лютага ў Цэнтры нацыянальных культур адкрылася выстава “Жыццё ў слове”. Яе суайчыннікі рабілі сумесна з Дзяржмузеем гісторыі беларускай літаратуры, праект распавядае пра гісторыю беларускага кнігадрукавання. Прэзентавала выставу Вольга Гулева, загадчыца навукова-экспазіцыйнага аддзела музея. Выступаў вакальны гурт “Купалінка” — ён працуе пры суполцы.

Другі праект: прэзентацыя фотавыставы “Сэрца зямлі маёй” у тым жа ЦНК — 23 лютага. Свае творы прадставіў Аляксандр Ласмінскі, вядомы фотамайстар і кіраўнік фотаклуба “Гродна”. Прайшоў і канцэрт “Жыць можа мова родная мая” з удзелам народнага калектыву аўтарскай песні “Элегія” (кіраўніца Таццяна Захарыч) з Вілейкі.

Гэты ж гурт прадставіў 24 лютага праграму духоўнай музыкі “Святло слова” ў парафіяльным доме Пакрова-Мікалаеўскага храма. Тое адбылося разам з прэзентацыяй кнігі “Флотоводцы Белой Руси” (аўтар-складальнік Мікалай Малішэўскі) пра знакамітых маракі-беларусаў, выдадзенай у Маскве. Згаданы храм асвечаны нядаўна ў партывым горадзе. І гэта падзея знакавая, бо Святы Мікалай, як вядома, лічыцца заступнікам вандроўнікаў, і ў першую чаргу маракіў. Яго ўшаноўваюць два разы на год: 22 траўня і 19 снежня, і свята Міколы адзначаюцца шырока ў горадзе маракіў і рыбакоў. У парафіяльным доме пры храме ёсць зала для бібліятэкі — там будзе й невялікі Мар-

На прэзентацыі кнігі “Флотоводцы Белой Руси”

скі музей. У тую залу старшыня суполкі “Крыніца”, ён жа Ганаровы консул Беларусі Мікалай Логвін разам з настояцелем храма протаіерэем Рыгорам Негурыца запрасілі жыхароў горада, былых і цяперашніх маракіў і марскую суполку на афіцыйную прэзентацыю ў Клайпедзе кнігі “Флотоводцы Белой Руси”. Яна змяшчае нарысы пра флатаводцаў, якія нарадзіліся на зямлі Беларусі ды праславіліся ў свеце.

Мікалай Логвін перадаў асобнікі кнігі ў бібліятэку, падараваў музею выратавальны круг: як сімвал непатапляльнасці. Кнігі атрымалі й ганаровыя госці сустрэчы, у тым ліку былы начальнік Клайпедскага марскога вучылішча Рычардас Зажэцкіс, былы камандуючы ВМФ Літвы адмірал Алег Марынч. Рычардас Зажэцкіс казаў: за 70 гадоў марходку ў Клайпедзе закончылі сотні ўраджэнцаў Беларусі, сярод абітурыентаў іх бывала да 60%. І якраз былыя маракі ды іх сем’і, казаў Мікалай Логвін, стваралі суполку “Крыніца” ды ўжо 18 гадоў — у яе актыве.

Дзяніс Смірноў, г. Клайпеда, Літва

СВЕТАПОГЛЯД

Добрая вестка ад Міхася Міцкевіча

На імпрэзе, якая ладзілася ў Міжнародны дзень роднай мовы ў Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, было прадстаўлена рукапіснае Евангелле брата Якуба Коласа

Рыгор Гарэшка

Як па некаторых народных прыкметах мудрыя, назіральныя людзі прадказваюць надвор'е на будучыню, так і ў жыцці грамадскім бываюць імпрэзы знакавыя. Па іх можна меркаваць, куды сёння скіраваны погляды грамадскай эліты, у якім рэчышчы вядзецца духоўны, культурны дыялог у грамадстве.

Мы памятаем савецкую пару, калі Евангелле ў Беларусі чыталі потайкам, з аглядак. Тады ж толькі некаторыя дасведчаныя людзі ведалі балючую таямніцу народнага паэта Якуба Коласа: што ў яго за акіянам, у ЗША жыве малодшы, любімы брат Міхась. А сёння гэта ўжо не таямніца. Больш за тое: 21 лютага 2019 года а 12-й гадзіне ў Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі быў урачыста прадстаўлены ўнікальны рукапіс: пераклад Евангелля на беларускую мову Міхася Міцкевіча. Ладзілася ж імпрэза з удзелам Марыі Міцкевіч — унучкі Якуба Коласа, як і Янкі Маўра: бо класікі беларускай літаратуры былі сватамі. Марыя Міхайлаўна зачытвала ўрыўкі з твора знакамітага свайго родзіча — яна прыходзіцца яму ўнучатай пляменніцай. Марыя ж перадала

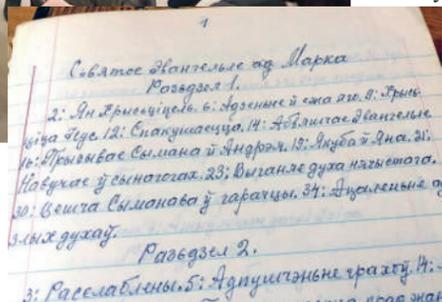

Марыя Міцкевіч — у цэнтры ўвагі

ў фонд НББ некаторыя рарытэтыныя выданні.

Толькі адзін дзень экспанаваліся на выставе тры чатыры заакіяньскія сшыткі — унікальны рукапіс перакладу Евангелля. Ён захоўваецца ў Мінску, у Марыі Міцкевіч, але са згоды спадкаемцы алічбаваная версія рукапіса ўжо даступная чытачам бібліятэкі.

Многія з тых, хто прыйшоў на імпрэзу, з цікавасцю даведліся, што ў Міхася Міцкевіча (1897–1991) быў творчы псеўданім Антось Галіна. Гэта

Фрагмент рукапіснага Евангелля

добра вядомы найперш у беларускай дыяспары ЗША дзеяч беларускай культуры, пісьменнік, настаўнік, публіцыст, перакладчык. Нарадзіўся ён, як і ягоны знакаміты брат, у сям'і Міхася й Ганны Міцкевічаў — але не ў Акінчыцах, а ў вёсцы Мікалаўшчыне (так раней пісалася яе назва) Стаўбюўскага павета. Як і яго брат Кастусь,

што стаў знакаміты пад псеўданімам Якуб Колас, Міхась вучыўся ў Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі, працаваў у народнай асвеце, клапаціўся пра развіццё беларускіх школ. Ён — аўтар публіцыстычных, мастацкіх твораў, прысвечаных самавызначэнню беларусаў, а таксама пытанням роднай мовы. Складаў чытанкі, кнігі пра скаўцкі рух для дзяцей.

Міхась Міцкевіч — так склаўся ягоны лёс — жыў у розных дзяржавах: Расійскай імперыі, Польшчы, Германіі, ЗША... Аднак душою, сведчаць і ягоныя родныя, сябры, і ягоны творчы наробак, заўсёды заставаўся з роднаю Беларуссю. Адарваны ад Бацькаўшчыны, востра зведаў вялікую тугу па Радзіме. Быў чалавекам глыбока набожным, таму ў 60-х гадах, жывучы ў ЗША, заняўся перакладам Евангелля з царкоўнаславянскай на беларускую мову. Выдадзены былі толькі два першыя Евангеллі — паводле Мацея і паводле Марка. Цалкам пераклад яшчэ не друкаваўся. Аднак жа тое, што каштоўны рукапіс Міхася Канстанцінавіча трапіў на Бацькаўшчыну, дэ-

Міхась Міцкевіч

манструецца ў Нацыянальнай бібліятэцы, даступны чытачам яе ў лічбавым фармаце, сведчыць: аніякая праца, у якую ўкладзена душа, не бывае марнай. “Трэба толькі вывучыцца чакась”, як спяваецца ў адной вядомай песні. Бо ўсяму свой час. І калі, бывае, актывісты беларускага руху ў замежжы сумняваюцца, ці будзе прызнаная іх дзейнасць на Бацькаўшчыне, то — не сумнявайцеся. Згадайце Евангелле ад Міхася Міцкевіча і не апускайце рукі. Вось такую, на мой погляд, важную ды надзвычай сучасную думку даносіць нам яшчэ з далёкіх 60-х гадоў, калі да Незалежнай Беларусі, да свабоднага веравызнання ў ёй было яшчэ вельмі далёка, малодшы, любімы брат Песняра. І гэта, пэўна ж, ёсць важная вестка таго Евангелля. Ды яшчэ — моўныя скарбы, якія, спадзяюся, у нас усіх будзе магчымаць паглядзець, ацаніць, а нечым і скарыстацца.

Пад час імпрэзы наведнікі выставы маглі пабачыць таксама выданні нашага земляка, які здолеў шмат зрабіць для захавання, адраджэння матчынай мовы.

СЯБРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Што цікавіць Пецімац?

Вядомая ў Чачні паэтэса пашырае беларускую паэзію сярод сваіх землякоў

Пецімац Петрымава — паэтэса, перакладчыца, галоўны рэдактар перакладнога чачэнскага часопіса “Гоч”. А гэтае літаратурна-мастацкае выданне перажывае цяпер “другое нараджэнне”. І ў значнай ступені той няпросты працэс адбываецца дзякуючы спадарыні Пецімац. Часопіс, вобразна кажучы, і трымаецца на яе плячах. Відаць па ўсім, на плячах зусім не кволых.

У ранейшых нумарах “Гоча” былі змешчаны пераклады беларускай паэзіі. У прыватнасці, “Санеты” Янкі Купалы. Іх на чачэнскую мову пераклаў Адам Ахматукаеў. “Ведаю, што праца далёка не выпадаковая для нашага дасведчанага і аўтарытэтнага перакладчыка, — расказвае спадарыня Пецімац. — Па-першае, Адам Ахматукаеў не адзін год займаецца перакладчыцкай працай. Па-другое, паэт вельмі ўважлівы менавіта да беларускай літаратуры...” І я ведаю: Адам Ахматукаеў працаваў над “Санетами” настойліва, з перакананнем, што ў купалаўскіх творах сабраны ўсе краскі, фарбы сусветнай паэзіі. А кансультантам ў працы для чачэнскага майстра слова выступілі супрацоўнікі мінскага Купалаўскага музея. Перш-наперш — дырэктарка музея, дасведчаны купа-

лазнаўца Алена Раманаўна Ляшкова.

Надрукавана ў часопісе “Гоч” і вялікая падборка вершаў народнага паэта Беларусі Рыгора Барадудзіна. І ўжо рыхтуецца новы “беларускі выпуск” перакладнога выдання. Пецімац Петрымава такім чынам разглядае, вось

Паэтэса Пецімац Петрымава

“Чачню цікавіць гуманітарны, мастацкі свет Беларусі”

Пецімац Петрымава. Расія, Чачня

так асэнсоўвае творчы праект: “Сёння ў нас беларускае мастацкае слова займае ўсё больш трывалыя пазіцыі, усё шырэй гучыць са старонак розных перыядычных выданняў. Таму спрыяюць і Адам Ахматукаеў, і Лула Куні, і Руслан Кадзімаў... Раней неяк было, што асноўны акцэнт рабіўся на класічную рускую паэзію. А яшчэ нашы

нацыянальныя перакладчыкі ўважліва ставіліся да паэзіі розных народаў Каўказа. Найперш — Дагестана, Кабардзіна-Балкарый. Шмат мы заўжды перакладалі Расула Гамзатава... Чаму сённяшнія арыенціры скіраваны да беларускай паэзіі — як да класічных твораў, так і да твораў сучаснікаў? Бо краіна Беларусь становіцца ўсё больш цікавай, прыцягальнай. Вы заўляеце ўсё больш розных грамадскіх праектаў, сусветнага гучання ініцыятыў. Вы як ніхто іншы дэкларуеце ідэі міралюбства, добрасуседства. І ўзнікае жаданне зазірнуць у ваш літаратурны, мастацкі, гуманітарны свет”.

Алесь Карлюкевіч

ТЭРЫТОРЫЯ ДРУЖЫ

Са святам 8 Сакавіка — вітаем Беларусь!

Здымак даслаў кіраўнік Саюза беларусаў Дона Уладзімір Банцэвіч. Віншаванкі малявалі яго вучні з гуртка юных мастакоў “Абразок”.

Гуляла Масленіца

У перадапошні дзень Масленіцы ў яраслаўскім Музеі Максіма Багдановіча ладзілася вясялае свята

Праект “Масленіца па-беларуску” мы спецыяльна рыхтавалі для выкладчыкаў, курсантаў Яраслаўскага вышэйшага ваеннага вучылішча супрацьпаветранай абароны. Музей наведалі госці з Алжыра, В’етнама, Манголіі, Анголы і Бурундзі. Юнакі знаёміліся з экспазіцыяй музея, даведліся пра беларускага паэта з

берагоў Волгі, яго жыццё й творчасць, пачулі жывую беларускую мову.

Замежныя госці пабачылі Масленічны абрад, паўдзельнічалі ў народных гульнях і забавах. З вялікім апетытам частаваліся гарачымі блінамі. А потым, падмацаваўшыся, спаборнічалі ў сіле й спрыце, як тое калісьці рабілі ў беларускіх вёсках.

Кацярына Меншыкава, супрацоўніца Музея Максіма Багдановіча, г. Яраслаўль

“Масленіца па-беларуску” ім даспадобы

Эра міласэрнасці

Дырэктар Беларускага дзіцячага хоспіса і яе калектыў атрымалі прэмію “За духоўнае адраджэнне”

Як зразумець, які чалавек перад табою: добры ці дрэнны? Адзін з тэстаў, які з часам адкрыла я для сябе — пабачыць, як ён ставіцца да слабых, хворых, нямоглых і тых, хто церпіць нястачу. Калі не грэбуе тымі, хто ў бядзе, не адварочваецца, не заплюшчвае вочы, не спрабуе з агідлівай усмешкай выкарыстаць тую слабасць сабе на карысць, а дзеліцца ўсім, што мае, — тады ён добры. Пагадзіцеся, не кожны здатны на тое, калі ў фаворы маладыя ды ўдалыя, і правяць баль здаровыя, прыгожыя, багатыя, паспяховыя... А такія ж далёка не ўсе! І прыкладаў шмат, як сіла здзяйснення ў слабасці, у пераадоленні яе — насуперак логіцы, абставінам, нават лёсу.

Нам, хто спышаецца нечага хутчэй дамагчыся, атрымаць сваё на кірмашы жыцця, так цяжка бывае зразумець: не ўсё ў свеце нашым толькі грашыма, талентамі, сувязямі “схвачана й павязана”. Што ўсе пад Богам ходзяць, як кажуць у народзе. І кожнаму ў жыццёвай мітусні, пэўна ж, хоць аднойчы трэба прыпыніцца, падумаць, аглядзецца па баках. Прыняць жорсткую рэальнасць, дзе бяруць сваю даніну хвароба і боль, смутак і пакуты. Вось тады й пачынаем па-сапраўднаму цаніць тое, што маем. І міма чаго прабягаем, стараючыся займець як мага больш матэрыяльных даброт, якім пры бліжэйшым разглядзе — грош цана.

Урокі жыцця ад хворага дзіцяці

Ганна Гарчакова дапамагае дзецям з цяжкімі й невылечнымі захворваннямі ды іх бацькам не толькі спраўляцца з болем і пакутамі, але й радавацца кожнай хвіліне, калі яны жыўць разам. Ганна Георгіеўна стварыла ў Беларусі дзіцячы хоспіс. Хоць для многіх, дый для самой яе, слова хоспіс на той час было новым, нязвыклым. Біёлаг па адукацыі, ці магла ж яна падумаць, што зменіць спакойную й грашовую працу ў даследчым інстытуце на месца выхавання ў анка-гематалагічным дзіцячым цэнтры? У постсавецкі час ёй плацілі там усяго 80 рублёў у месяц. Яна рызыкнула. І пабачыла ў тым сэнсе: кожны дзень ранкам спяшацца на працу — бо там цябе вельмі чакаюць, яшчэ ў пятніцу самой пачынаць чакаць, калі скончацца выхадныя, каб зноў акнуцца ў працоўныя турботы.

Шоў 1993 год... Яшчэ адгукваўся ў Беларусі нясцерпным болем Чарнобыль, і гуманны свет непакоіўся: ці справіцца маладая незалежная краіна не толькі з постсавецкім хаосам, але й з лячэннем анкахворых дзяцей? Гэта быў час, калі ўрачы, якія прайшлі стажыроўку за мяжой, заходзілі ў палату да цяжкахворых пацыентаў і ўсміхаліся, бо бачылі, што ад злаякасных пухлін можна лячыць, і паспяхова. Каштоўным лічылася пры тым не толькі меркаванне ўрача, але й псіхалага, сацыяльнага работніка. Яны працавалі ў камандзе. Ганна Гарчакова спачатку была выхавателем, потым, адчуўшы патрэбу, атрымала дыплом псіхалага, а з часам стала кіраўніцай псіхалага-педагагічнага аддзела.

Помніць, як галоўнае выклікала яе да сябе: “Аня, цябе адпраўляюць вучыцца ў Амерыку”. А чаму менавіта вучыцца, сказаць забылася. І толькі за мяжой Ганна Георгіеўна зразумела: вучыцца яна будзе таму, што звязана з незнаёмым словам хоспіс. Ёй пашанцавала: патрапіла ў вядомую арганізацыю Children's Hospice International (CHI). У ЗША беларуска пазнаёмілася з адпрацаванымі мадэлямі хоспіса, яго магчымасцямі. Там зразумела: хоспіс — гэта ў першую

Ганна Гарчакова стварыла ў Беларусі дзіцячы хоспіс

чаргу не будынак, а філасофія. “Структура дзеля структуры — гэта ні пра што, — разважае Ганна Георгіеўна. — А калі ў ёй на першым месцы — асоба хворага, тады гэта хоспіс і паліятывы. Часам, нават добра ставячыся да невылечнага дзіцяці, мы робім тое з пачуцця жалю. А жаль абражае і бацькоў, і дзіця. Бо якое б ні было яно хворае — гэта ж асоба, якая мае права на павагу. У паліятыве без павагі нельга. Ну не разумею я тых, хто не можа й не хоча дапамагчы, але стаіць над дзіцем, вокхае: “Які ж ты бедны, які нямоглы...” Не можаж нічым дапамагчы, то лепш адыдзі”.

Засвоіла Ганна Гарчакова й тое, што цяжкахвораму можна дапамагчы й тады, калі яго нельга вылечыць: у медыцынскім, псіхалагічным, сацыяльным планах. А найлепшая мадэль дзіцячай паліятываўнай дапамогі ў нашай краіне — гэта хоспіс на доме. Хворае дзіця адрозніваецца ад хворага дарослага. Дом і сям’я ў яго лячэнні маюць асаблівую ролю. Невылечныя дзеці, у адрозненне ад дарослых, могуць жыць многія гады — і ні ў якой бальніцы іх на гэты тэрмін (жыцця!) нельга закрыць. Таму наведвацца на дом да пацыента супрацоўнікам хоспіса, на думку Ганны Гарчаковай, — найбольш аптымальны варыянт. Урач, медсястра, псіхолог і сапраўтнік — гэта каманда клопату, якая прыязджае па выкліку, і кожны паасобку, у залежнасці ад таго, у кім адчувае патрэбу сям’я. Ганна Георгіеўна расказвае, што ў першыя гады існавання хоспіса і яна выязджала на дом — як псіхолог. І паколькі прыйшла ў паліятывы ў анкалогіі, то напачатку ёй здавалася, што ў параўнанні з ракам астатнія захворванні — дробязь. Цяпер яна разумее, што анкалогію можна ўвесці ў ўрмісію, часам яна пераносіцца лягчэй, чым такія хранічныя й спадчыныя захворванні, як ДЦП, СМА, синдром рэрта ды іншыя. Дзеці ад апошніх вельмі пакутуюць, а ў грамадстве тое далёка не ўсе разумеюць, чужога болю не адчуваюць. “Больш дапамогі й павагі цяпер адчувае сям’я, дзе ёсць хворае на рак дзіця. Маці ж, якая, скажам, даглядае дзіця з ДЦП, могуць паспачуваць: маўляў, не пашанцавала, і толькі, — дзеліцца Ганна Гарчакова. — З часам я зразумела, колькі няроўнасці нават у гэтым...” Што да псіхалагічнай дапамогі, то ў ёй больш адчуваюць патрэбу не маленькія дзеці, якія не памятаюць сябе здаровымі, а іх бацькі. Нараджэнне хворага дзіцяці — вялікае выпрабаванне для ўсёй сям’і.

Яшчэ дырэктар Беларускага дзіцячага хоспіса адзначае, што апошнім часам ся-

мейнікі ўжо не баяцца выходзіць з цяжкахворым дзіцем на лесвічную пляцоўку, гуляць з ім па вуліцы. У падмогу гэтаму й сучасныя інвалідныя каляскі. Аднак ёсць у грамадстве, заўважае, іншая наваля: збор грошай на лячэнне, якое не прыносіць плёну. Як тое ні парадаксальна, але Ганна Георгіеўна лічыць: маці нават з невылечным дзіцем можа быць шчаслівай, калі зразумее, што якім бы хворым яно ні было, але гэта — яе дзіця. І яна, як маці, можа быць з ім толькі нейкі прамежак часу. Псіхалагі хоспіса вучаць у гэты кароткі тэрмін рабіць усё, каб аблегчыць

Злева направа: дырэктар Беларускага дзіцячага хоспіса Ганна Гарчакова. Госці з Вялікабрытаніі: старшыня і прадстаўнік грамадскай арганізацыі “Сябры Беларускага дзіцячага хоспіса” Дарыл Эн Хардман і Кэтрын Дэбара Хант, дзіцячы фізіятэрапеўт дзіцячага хоспіса святога Крыстафера Памэла Мэры Паркер. Дырэктар Рэспубліканскага клінічнага цэнтру паліятываўнай медыцынскай дапамогі дзецям Людміла Бомберова.

існаванне маленькага, але не засяроджваць цалкам усю ўвагу на невылечнай хворобе, не заўважаючы пры тым ні мужа, ні другое, здаровае дзіця, ні іншых родных.

Досвед хоспіса

Прайшоў той час, калі хоспіс туліўся ў кабінце псіхалага ў анкацэнтры, арандаваў памяшканне ў паліклініцы, займаў палову дзіцячага садзіка. Цяпер ён — у добраабсталяваным будынку “Лясная паліятываўная” пад Мінскам, які ўзведзены на ахвяраванні ў пасёлку Опытны ля Бараўлян. З яго адкрыццём у 2016 годзе пачалася сумесная праца з дзяржстановай “Рэспубліканскі клінічны цэнтр паліятываўнай медыцынскай дапамогі дзецям”. Сёння Беларускае дзіцячы хоспіс — гэта першая грамадская арганізацыя, што працуе з Міністэрствам аховы здароўя на ўмовах прыватна-дзяржаўнага партнёрства. Рэспубліканскі клінічны цэнтр аказвае паліятываўную меддапамогу ў стацыяна-

ры і ў аддзяленні дзённага знаходжання. Сумесна з ім спецыялісты дзіцячага хоспіса займаюцца “абілітацыйнай” маленькіх пацыентаў. У іх арсенале — лячэбная фізкультура, водныя працэдур, масаж, музыка- і артгэрапія, псіхалагічная дапамога. Новая праграма “Абілітацыя” прыносіць еўрапейскія прынцыпы дапамогі без рэабілітацыйнага патэнцыялу. Беларускі дзіцячы хоспіс па-ранейшаму прадаўжае аказваць дапамогу сваім падапечным ды іх сем’ям на доме, дае магчымасць адпачыць бацькам, якія даглядаюць хворых дзяцей, займаецца сацыялізацыяй апошніх. “Пілот”, “Мабільны хоспіс” або “Паліятываўная дапамога на доме (рэгіён)” спачатку былі прызваны аказваць паслугі ў раёнах, аддаленых ад Мінска на 250 кіламетраў. Але цяпер увагай супрацоўнікаў хоспіса ахоплены ўжо ўсе вобласці краіны. Хоспіс прадастаўляе маленькім пацыентам расходны матэрыял і медабсталяванне. Кожнае лета яго падапечныя, іх сем’і адпачываюць у летнім лагера адпачынку “Аист” у вёсцы Падляскоўе Стаўцоўскага раёна. Гэта — адно з нямогіх месцаў у Беларусі, у якім дзеці з цяжкай формай інваліднасці не ўспамінаюць пра свае хваробы.

Нядаўна Ганна Гарчакова атрымала з рук Прэзідэнта прэмію “За духоўнае адраджэнне”: так ушанаваны калектыў, якім яна кіруе. І ёй вельмі прыемна, што дзяржава заўважыла, на якім высокім прафесійным узроўні ажыццяўляе сваю дзейнасць такая грамадская арганізацыя, як хоспіс. З 2005 года Ганна Георгіеўна,

як дырэктар, — член Савета Міжнароднай сеткі дзіцячых паліятываўных арганізацый (ICPCN).

Паколькі Беларускі дзіцячы хоспіс пачаў першым укараняць паліятываўную медыцыну на постсавецкай прасторы, адукацыйнай літаратурай, ведамі доўгі час яму дапамагала арганізацыя “Сябры беларускага дзіцячага хоспіса” і яе старшыня Дарыл Эн Хардман з Вялікабрытаніі. Супрацоўнікі БДХ часта стажыраваліся ў Швейцарыі, Польшчы, Германіі. Аднак Ганна Гарчакова сёння гаворыць, што настаў час, калі беларусы ўжо могуць дзяліцца сваім досведам у арганізацыі сістэмы дзіцячага хоспіса, што й робяць. Летась яны сталі ініцыятарамі стварэння Асацыяцыі дзіцячых паліятываўнай дапамогі краін Усходняй Еўропы і Цэнтральнай Азіі. У склад арганізацыі ўвайшлі Беларусь, Латвія і Украіна. Дзверы адкрыты і для іншых.

Ганна Лагун

Праз танцы бачыцца душа

Вячаслаў Ушакоў, які авалодаў многімі народнымі танцамі, упэўнены: іх асаблівасці ў немалой ступені залежаць ад геаграфічнага становішча

спяваюць частушкі. Нават сам я з імі заспяваю!”

“Няўрымслівая Клаўдзія” ўжо тры гады выступае на пляцоўках цэнтра сацабслугоўвання, раённых і гарадскіх святах. Так што методыкі майстра спрацоўваюць не толькі ў дачыненні да студэнтаў.

Танцаваў — як служыў

Досвед свой танцавальны Вячаслаў Ушакоў збіраў у розных землях і заўсёды гадоў ім дзяліцца. Народзіўся ў расійскім горадзе Амутнінску Кіраўскай вобласці ў 1947 годзе. У хуткім часе яго сям’я пераехала жыць у Крым. Якраз пад час пераезду Славік убачыў на вакзале цыганскага хлопчыка: ён так прыгожа танцаваў цыганачку, выкідаў каленцы і вярцеўся, што сабраў цэлую шапку манетак. Тая мімалётная сустрэча стала лёсавызначальнай. Сям’я жыла ў Еўпаторыі, там Славік з пятага класа наведваў танцавальны гурток пры ДOME п’янераў. А пасля сямі паступіў у Кішынеўскае харэаграфічнае вучылішча, каб стаць артыстам балета. Асвойваць танцавальную навуку давялося з 8 раніцы да 18 вечара. Заняткі былі ў асноўным такія: класічны танец, народны, народна-сцэнічны, фехтаванне, акцёрскае майстэрства, дуэтны танец... У маладыя гады ў яго, прыгадвае, было столькі энергіі, што вечарам з сябрамі хадзіў і на бальныя танцы ў студыю кішынеўскага Дома моладзі, потым — у знамяціты тады Дзяржаўны ансамбль народнага танца Малдаўскай ССР “Жок”.

У ансамблі “Жок” і застаўся — прафесійным артыстам. Маладога танцора ў першы ж год узялі на гастролі: Масква, Фрунзе (цяпер Бішкек), Алма-Ата, Чалябінск, Ташкент, шэраг азіяцкіх гарадоў, Рыга... Далей ансамбль без адпачынку паехаў у Балгарыю, потым танцораў запрасілі на здымкі вядомага цяпер кінафільма “Свадьба в Малиновке”: яны зняліся ў шматлікіх танцах. Ушакоў нават і на кані — як верхнік.

Хоць меў юнак адтэрміноўку ад ваеннай службы, ды сабар папрасіў за кампанію пайсці ў армію. А служыць іх адправілі ў розныя месцы. Ушакоў трапіў у Ансамбль песні і пляскі Адэскай ваеннай акругі. Дні напярэць ён танцаваў ужо салдацкія, матроскія танцы. Пасля арміі ўладкаваўся ў адзін з адэскіх эстрадных калектываў ды ў яго складзе шмат дзе пабываў. Пазней, маючы вялікае жаданне прыдумляць уласныя харэаграфічныя кампазіцыі, Вячаслаў стаў студэнтам Маскоўскага інстытута культуры. Як атрымаў дыплом, хацеў вярнуцца ў “Жок”, у Кішынеў, ды жыццё склалася інакш. Разам з маладой жонкай-танцоркай Валянцінай паехаў на практыку ў Калінінград — там і засталіся. Ушакоў стаў балетмайстрам у філармоніі, маладыя атрымалі кватэру, у іх нарадзіўся сын, і пра пераезды гаворка не вялася. Тым не менш у 1979-м Ушаковы такі прыехалі ў Беларусь, тут і прыжыліся.

Каларыт беларускага танца

Чаму раптам такое рашэнне? Танцорам прапанавалі выкладаць у Мінскім інстытуце культуры. “Нас запрасіў Вік-

тар Захаравіч Савін, якога я добра ведаў з часу вучобы ў Маскве. Ён атрымаў пасаду загадчыка новай кафедры, шукаў аднадумцаў. Мая Валянціна Пятроўна стала весці заняткі па класічным танцы, я ж выкладаў народна-сцэнічны”, — палумачыў Вячаслаў Ушакоў.

Ён не пакінуў звычкі асвойваць новыя танцы і ўжо, як кажуць, ва ўзросце захапіўся рытмічным стэпам. Тады, праўда, лічылася, што гэта нешта буржуазнае, і

танцы сярэдняга тэмпу. Беларусы ж маюць як павольныя кампазіцыі, так і запальныя, завадныя танцы. У Расіі шмат лірычных танцаў, ёсць яны і на Беларусі. У беларускі каларыт свой унёсак зрабілі й народы, якія жывуць па суседстве”, — падзяліўся сваім бачаннем харэограф. Самабытныя, адрозныя ад іншых танцы ў беларусаў — гэта “Лявоніха”, “Полька-Янка”, “Крыжачок”, “Юрочка”, “Лянок”, “Ручнікі” ды іншыя.

Вячаслаў Ушакоў з “Няўрымслівай Клаўдзіяй”

танцаваць стэп доўгі час ніхто не адважваўся. А знаўцу малдаўскай харэаграфіі чачотка давалася лёгка. Ушакоў пазнаёміўся з расійскім “каралём чачоткі” Уладзімірам Шубарыным, вядомым па фільме “Небяспечныя гастролі”, дзе той зняўся з Уладзімірам Высоцкім. Знакаміты артыст паказаў, як важна свінгаваць у стэпе, як у тым дапамагаюць спецыяльныя туфлі-“тапсы”, і як самому зрабіць кастаньеты. І ў хуткім часе выкладчык пачаў набіраць групы па авалодванні стэпам. У адну з такіх груп і прыйшла Джэнетта Дзмітрэнка. Іх дуэт “Джэслаў” выступаў з чачоткай ды іншымі танцамі на многіх арт-пляцоўках, быў вядомы ў Беларусі.

А ці прыйшоўся Вячаславу Клаўдзевічу да душы беларускі народны танец? Так, і ён ім займаўся як прафесіянал: два гады працаваў у навуковай лабараторыі па зборы і апрацоўцы беларускага фальклору пры Інстытуце культуры. Шмат даведаўся пра беларускі нацыянальны касцюм, народныя спевы. А ў адной з вёсчак стары дзед, якому было далёка за 80, паказаў гасцю рэдкі танец “Дзяржава”. У ім танцоўць некалькі людзей — і шэсць, і нават восем, — узяўшыся за рукі, не адпускаючы іх. Апісанне гэтага прыгожага й складанага танца зрабіў якраз Вячаслаў Ушакоў.

Сёння ён упэўнены: асаблівасці танцаў кожнай нацыянальнасці залежаць ад геаграфічнага становішча. “Напрыклад, калі Расія шырокая й вялікая, то й танцы яе народа люструюць шырыню душы. А Малдова — невялікая, народ яе “звычайны да цеснаты”, а танец мае некаторую скаванасць у рухах і дробнасць. Беларусь жа можа пахваліцца і шырынёй рухаў у танцы, і некаторай заціснутасцю. У залежнасці ад свайго тэмпераменту, кожны народ выбірае і тэмп для свайго танца. Скажам, прыбалтыйскія народы любяць

Выкладчыцкую дзейнасць Вячаслаў Ушакоў пэўны час сумяшчаў з працай у Аб’яднанні музычных ансамбляў Мінска, у джаз-аркестры. З часам яго заўважылі ў Белдзяржфілармоніі ды ў 1997-м запрасілі туды на працу.

У Расіі нарадзіўся — у Мінску згадзіўся

Сёння Вячаслаў Ушакоў гаворыць: ён — адзін з нямногіх, каму пашчасціла патрапіць у тую прафесію, што была яму наканавана. Кар’еру танцора пачынаў у Малдове, потым — Украіна, Расія, з танцавальнымі нумарамі аб’ехаў вялікія тэрыторыі былога СССР, пазней танцаваў у Германіі, Бельгіі, Грэцыі, Іспаніі, на Кіпры... У Белдзяржфілармоніі ў яго была ўласная канцэртная праграма “Танцы народаў свету”. Амаль 20 гадоў ён выступаў у стэп-дуэце “Джэслаў” разам з вучаніцай Джэнеттай Дзмітрэнкай быў бадай адзіным стэпістам у Беларусі. А 60-годдзе Вячаслаў Клаўдзевіч адзначыў як балетмайстар у заслужаным ансамблі танца “Крыжачок”. Да 2016 года яшчэ дуэт “Джэслаў” выязджаў з малдаўскімі танцамі на фестывалі нацыянальных культур у Гродна, супрацоўнічаў з малдаўскай дыяспарай. Каля 10 гадоў ён, як балетмайстар-пастаноўшчык, натхняе цыганскае шоу “Кустурьца”. Канцэрты калектыву, якія з поспехам праходзяць у Палацы культуры чыгуначнікаў, Палацы культуры МТЗ, у Белдзяржфілармоніі — гэта заслуга і Вячаслава Ушакова.

Прафесію танцора гэты расійскі чалавек, для якога Беларусь стала роднай, “адстойвае” ўжо не толькі сваімі “потам і крывёю”, але і ўласнай дасведчанасцю. Ён адбыўся тут як чужоўны педагог і танцор. І кар’ера яго склалася, і душа вольна дыхае ў Мінску, якому маэстра сёння прысвячае нават свае вершы.

Ганна Лагун

У яго рэпертуары былі танцы многіх народаў: малдаўскія, румынскія, венгерскія, балгарскія, цыганскія, яўрэйскія, амерыканскія. А таксама рускія, беларускія ды ўкраінскія. Пазней ён асвоіў экзатычны стэп. Сам танцаваў, іншых навучаў: студэнтаў і не толькі ў Беларускім дзяржуніверсітэце культуры й мастацтваў. Дарэчы, і ў Беларусь Вячаслаў Клаўдзевіч прыехаў па запрашэнні кафедры харэаграфіі тады яшчэ Мінскага інстытута культуры. Артыст і танцор, ён і ў педагогіцы шмат гадоў, бо, прызнаецца, не мог і без сцэны жыць, і ўласным досведам імкнуўся дзяліцца.

Танцавальна-метадычны падыход

Сёння Вячаслаў Ушакоў, нягледзячы на праблемы з пазваночнікам, любімую справу прадаўжае ў складзе танцавальнай групы “Няўрымслівая Клаўдзія”, ім жа створанай. Заўважым: назва сугучная з яго іменем па бацьку... Клаўдзевіч з танцоркамі летася у верасні перамаглі ў гарадскім фестывалі творчасці людзей з абмежаванымі магчымасцямі “Мастацтва жыць, тварыць мастацтва”. “Няўрымслівай Клаўдзіі” добра жывецца пры аддзяленні дзённага знаходжання пажылых людзей Тэрытарыяльнага цэнтра сацабслугоўвання насельніцтва Кастрычніцкага раёна Мінска. Танцоркам далёка да 60, і ўсіх Ушакоў змог захапіць танцамі. Нават тыя, хто раней пратое й не марыў, апынуліся ў віры новага жыцця: рэпетыцыі, канцэрты, апладысменты-кампліменты, кветкі. Карацей — не засумуеш!

Ведаю: каб нечага дасягнуць у харэаграфіі, лепш асвойвацца ў ёй з малых гадоў — адпрацоўваць рухі, каардынацыю, пластыку. Дзіўлюся, як гэта Клаўдзевічу ўдалося “прыўзняць” жанчын шанюўнага ўзросту ў катэгорыю артыста? А танцоўць жа й няпростыя кампазіцыі! “Цярпенне ды яшчэ раз цярдзенне. А галоўнае — правільныя метадычны падыход, — з хітрынкай у вачах усміхаецца Ушакоў. — Спачатку мы пачалі займацца аэробікай. Патрохі прывучаў будучых танцораў да разумення музыкі, яе адчування, ускладняў заданні. Цяпер яны ўмеюць рытмічна рухацца, робяць драбушкі, хлапкі... Асвоілі такія нескладаныя й прыгожыя бальныя танцы, як па-дэ-катр, падэграс, блюз, падэспань. Далей бачу: хочучь танцаваць і больш сур’ёзна. Прыдумаў кампазіцыю “Пряліцы” па словах рускай народнай песні: спяваюць ды наігрываюць лыжкамі. Нумар адточвалі больш за год. Потым і ўкраінскую народную песню “Розп’ягайце, хлопці, коней” мае артысткі не толькі станчылі, але й спелі. Нядаўна з чацвярых спявацка утварыліся “Всялушкі”:

Маленькая фея Міхаіла Панджавідзэ

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

З усім тым, казаў Панджавідзэ, яму проста пашанцавала. Цяжэй было з акцэнтам: Екацярыне трэба іграць юную Саламею. Выбудоўваючы логіку яе ўчынкі, рэжысёр параіў жонцы: “Глядзі, назірай за нашай Сашкай! Я з яе ўсё спісваю. Гэта ж такая дзіцячая непасрэднасць!”

Вось якая мінская фея ёсць у Міхаіла Панджавідзэ, а таксама Екацярыны Галаўлёвай — яны разам больш за 20 гадоў. Ва ўжо згаданым інтэрв’ю Міхаіл Аляксандравіч шмат цёплых слоў гаворыць пра Сашку. Мы даведаліся, што ягоны беларускі слоўнік запас папаўняецца ў тым ліку й дзякуючы малой. Меркавалі, тага з дачкою разам вывучаюць мову. Аднак, як аказалася, дзяўчынка яе асвойвае самастойна, у дзіцячым садзе, размаўляючы з дзеткамі. Яшчэ няня

задавальненнем прамаўляла. Неяк бабуля яе з Масквы ў нас гасцявала, пачула, што Сашка лапоча, пытае: а чэ такое кіпцікі? Дачка ёй патлумачыла, хоць у свае два з паловай не вельмі добра гаварыла... Пацешна было чуць: кіпцікі — гэта ногты, а тэпцікі — тапки... Дзіця ж не разумее, па-беларуску гэта ці па-руску, калі ўжывае словы. Але ўжо адчувае, што такое дзве мовы. Кам’енная Горка — таксама ёсць у яе лексіконе (новы мікрараён Мінска ўзяў назву прыгараднай вёскі. — Аўт.). І націскі ў словах робіць, як тое ўласціва беларусам. То я й не выпраўляю, хай гаворыць: усяму свой час. А калі едзе у гарадскім транспарце, Сашка, здараецца, гаворыць так, як і аб’яўляюць прыпынкі: “Наступны прыпынак — вуліца Камуністычная”.

Мы яшчэ пацікавіліся, ці чытае Сашка беларускамоўныя вершы — і тата слова ў слова паўтарыў адзін з іх: “Сонечны зайчык бяжыць па сцяне/ Ён уцякае, відаць, ад мяне./ Сонейка зноўку за хмарку зайшло —/ Зайчыка быццам як і не было”. Міхаіл Панджавідзэ згадаў, што іх старэйшы сын, калі прыехалі ў Мінск, вучыўся ў школе, і ў хуткім часе пачаў добра чытаць па-беларуску: “Без праблем, адразу. Каця яшчэ разбіралася спачатку, як тыя літары чытаць. А ён — разгортвае кніжку й чытае, лёгка перакладае, хоць і хадзіў у звычайную дзесяцігодку. Яшчэ і ў музычнай вучыўся — там таксама ж беларуская мова была. Наогул, я лічу: каб хацелася некаму вывучаць беларускую мову, не варта прымушаць вывучаць яе сілай. Хто мяне прымушаў? Але я вучыўся! Можна не надта добра, але ж ведаю. Паглядзім: калі застанемся жыць у Беларусі — значыць, буду вучыць лепш”.

Першай у Мінску Міхаіл Панджавідзэ паставіў у 2010-м оперу

“Набука” Джузэпэ Вердзі, і ў той жа год — “Тоску” Джакома Пучыні. Знакавым праектам у ягонай творчай біяграфіі (адзначаным і медалём Францыска Скарыны) стала й пастаноўка нацыянальнай оперы “Сівая легенда” Дзмітрыя Смольскага. Дарэчы, лібрэта яе напісаў Уладзімір Караткевіч, аднайменную аповесць якога Панджавідзэ чытаў без перакладу: “Мяне ўразіла аповесць “Сівая легенда”. Ёсць вялікая розніца, дарэчы, паміж аповесцю й лібрэта для нашай оперы. Прычым адразу ж я чытаў аповесць у арыгінале, толькі на беларускай мове. Прынцыпова! Эксперыментаваў: ці змагу зразумець інтуітыўна беларускую мову. Пасля чытаў ужо ў рускім перакладзе. І пераканаўся, што ўсё адразу добра зразумеў. На мой погляд, творы Караткевіча трэба чытаць і паміж радкоў, бо шмат розных падтэкстаў ён у іх закладваў”.

Скажам, рэжысёр у лібрэта, зробленым класікам, расчытаў прароцтвы пра вялікую бяду для Бацькаўшчыны, якую нясе раскол у грамадстве: “Браты, або пабрацімы ў “Сівой легендзе” Раман і Кізгайла становяцца ворагамі — у тым увесць канфлікт оперы. Ёсць момант у ёй, калі Кізгайла крычыць: “Будуць свары паміж намі, вайна, пажары, раны...” І што смерць ды кроў паміж імі ўстануць. Ён, а значыць і Караткевіч, прадчувае, што будзе, калі разломліваць эліту, народ”.

На жаль, беларускае грамадства й цяпер знаходзіцца пад вялікім уплывам розных светапоглядных ідэй як з Усходу, так і Захаду. Аднак, як не раз пераконваліся беларусы, лепш за ўсё

У Мінску Міхаіл Панджавідзэ адзначыў 50-годдзе

спадзявацца ў жыцці на свае ўласныя сілы, адстойваць нацыянальныя інтарэсы. “Вам асабіста камфортна жыць у Беларусі?” — задалі мы галоўрэжу пытанне ў канцы інтэрв’ю. “Цалкам, — адказаў Міхаіл Панджавідзэ. — Хоць ва ўсім свеце цяпер вельмі неспакойна. Мне некаж нават задалі такое правакацыйнае пытанне: а вось калі паміж Расіяй і Беларуссю канфлікт будзе, ты за каго пойдзеш ваяваць? Я адказаў: гэта добрае пытанне, таму што, дзякуй Богу, такога не можа быць! Але калі што, не дай Бог, то я вазьму аўтамат, выйду на лінію фронту і не буду падпускаць ні тых, ні другіх — адзін да аднаго”. Наш суразмоўца гатовы здзейсніць такі міратворчы самаахвярны акт, каб расіяне й беларусы не сышліся ў прамым супрацьстаянні...

А пакуль жа ў галоўнага рэжысёра Вялікага тэатра зусім іншыя, мірныя клопаты. Прычым, як можна меркаваць па юбілей-

ным інтэрв’ю Міхаіла Панджавідзэ ў часопісе “Партэр”, праца з беларускім оперным матэрыялам яго па-ранейшаму прывабляе. І найцікавую прапанову ён агучвае наконце дзіцячых пастановак: “Было б цудоўна, калі б нехта з сучасных беларускіх кампазітараў напісаў прыгожую оперу па матывах беларускіх народных казак — не для таго, каб самавыявіцца, а каб глядачоў парадаваць, каб дзеці прывучаліся да тагога ды ведалі сваю культуру. Гэта ж так важна!”

Цалкам з вамі згодны, Міхаіл Аляксандравіч! І магу нават выказаць меркаванне: гэта ваша маленькая беларуская фея Аляксандра такія сюжэты вам начама нашэптвае. Бо, пэўна, жадае вам далейшай плённай працы менавіта на карысць беларускай культуры. То давайце бараніць, а таксама й пашыраць яе ў свеце разам — без аўтаматаў, мірнымі сродкамі. Як і належыць сваім, родным па духу людзям.

Дарэчы. Калегі з Вялікага тэатра Беларусі паведамілі нам: 10 сакавіка споўнілася 80 гадоў з часу адкрыцця будынка тэатра. Якраз 10 сакавіка 1939 года глядачы ішлі да Троіцкай гары, і ў той дзень Вялікі тэатр Беларусі расчыніў свае дзверы: у яго з’явіўся новы ўласны будынак! На сцэне тады давалі прэм’еру — оперу Яўгена Цікоцкага “Міхась Падгорны”. Да юбілею калегі прапанавалі глядачам адпраўляць фотаздымкі з выявай любімага тэатра і хэштэгам #Дому_80 #БТБ_80 #Вялікаму_80 у любую сацсетку. Самыя цікавыя здымкі аб’яцваюць размясціць на афіцыйным сайце тэатра і ў яго сацсетках. А трое пераможцаў фотаконкурсу атрымаюць білеты на бліжэйшыя спектаклі ў Вялікі тэатр.

Екацярына Галаўлёва з Сашкай

Люда ў яе была да трох гадоў, якая размаўляе на трасянцы — змешанай руска-беларускай мове. Сашка й пачала выкарыстоўваць розныя словы. “У яе лексіконе ёсць кіпцікі, тэпцікі... — згадаў Міхаіл Аляксандравіч. — Калі ад Люды малая прыязджала, то розныя словы з

та прымушаць вывучаць яе сілай. Хто мяне прымушаў? Але я вучыўся! Можна не надта добра, але ж ведаю. Паглядзім: калі застанемся жыць у Беларусі — значыць, буду вучыць лепш”.

Першай у Мінску Міхаіл Панджавідзэ паставіў у 2010-м оперу

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

Прывітанне з Неапаля

Новы імпульс для супрацоўніцтва з рэдакцыяй газеты цяпер маюць беларусы ў італьянскім горадзе — бо з Новага года яны пачалі атрымліваць нашае выданне па пошце

У нашай электроннай пошце — вестка з пазнакай: Associazione “BELLARUS” Italia. “Дзень добры, сябры! — піша кіраўніца згаданай асацыяцыі Таццяна Пумпулева. — Атрымалі па два нумары “Толасу Радзімы”: ад 14 і ад 25 студзеня. Дзякуючы за газеты, вялікі дзякуй — за вашу працу. Цяпер, калі атрымалі друкаваны “Толас Радзімы”, яшчэ больш адчуваем сувязі з роднай старонкай”.

Мы, вядома ж, зацікаўлены ў тым, каб нашыя кантакты былі з двухбаковым рухам. Бо, здараецца, газету дасылаем, а ў

адказ — ні слоўца. Чым жыве суполка, што робіць? З часам, калі зваротнай сувязі няма, то й дасылы газет перапыняем. Мы ж — дзяржаўнае выданне, а не дабрачынная арганізацыя.

Таццяна Пумпулева яшчэ паведаміла, што ў суполцы працуе “Славянскі кружок”: што-нядзелю актывісты займаюцца з дзеткамі па тры гадзіны. Асноўная ўвага — на развіццё мовы, праходзяць урокі творчасці з музыкай, спевамі. А 10 сакавіка на свяце, прысвечаным Міжнароднаму жаночаму дню, дзеці паказвалі: чаму навучыліся, што ўмеюць. Спявалі, чыталі вершы. І хор “Спадчына” паказаў сваю праграму. “На такіх святах ніхто не сумуе, усе шчыра дзякуюць і пра родны дом, сваю малую радзіму згадваюць, — удакладняе Тацця-

на. — Кажуць: “У вас на свяце пабудзеш — як дадому з’ездзіш. Добрай зарадкі, настрою на цэлы месяц хапае”.

Святкавалі беларусы ў Неапаля і Дзень роднай мовы. Таццяна яшчэ наўздагон піша: дзецям ёл-

ку рабілі яны 30 снежня — было вельмі цікава, атрымалі шмат падзяк. А 3 студзеня сям’ера беларускіх дзяцей з Італіі з матулямі былі й на Галоўнай ёлцы ў Мінску — у Палацы Рэспублікі. “Групу збіраў наша суполка па

Беларускія дзеці з Неапаля на маскардазе

прапанове Амбасады Беларусі ў Рыме, — удакладняе. — Дзеці былі з Калабрыі, Неапаля, Рыма, Мілана. Ехалі на свята ўпершыню й не ведалі: што гэта, як будзе праходзіць. А потым колькі было эмоцый, радасці! Дзякавалі дзеці й дарослыя, дзякавалі нашай асацыяцыі, Амбасадзе, МЗС Беларусі, самому Прэзідэнту за такі падарунак. Казалі, што гэта было суперсвятая! Радаваліся падарункам і знаёмствам — бо не ведалі ж адзін аднаго, а цяпер сяброўства завязалася паміж бацькамі-беларусамі з розных куткоў Італіі. А пасля Ёлкі кожны з іх паехаў у родны кут, да сваіх родных матуль-татуль, бабуль і дзядуль: надыхацца родным паветрам, увабраць у сябе цёплыню й спакой Бацькаўшчыны ды павесці добрыя ўспаміны ў Італію”.

Прыгожым навагоднім фотаздымкам вестачку з Неапаля — ілюструем.

Іван Іванаў

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале vziasda.by

Падпісання на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2019

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звязда»”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а. Пакой 907.
E-mail: glas_radizmy@tut.by
Тэлефон: + 375-17-287-15-26

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звязда»”
Дырэктар — галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 13.03.2019 г.
Наклад 368
Заказ —
Выходзіць 2 разы на месяц

Месяца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
“БудМедыяПраект”. ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61. 220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукпісы прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэануюцца. Пазіцыя рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Толасу Радзімы”, могуць не супадаць